

สหประชาชาติกับการฟื้นฟูสภาพและการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา

นางสาวฉัฐนิภา บุรุษพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-826-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17778840

THE UNITED NATIONS' ROLE IN THE RESTORATION OF PEACE AND
THE ESTABLISHMENT OF THE GOVERNMENT IN CAMBODIA

Miss Nattanipa Burusapat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-826-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สหประชาชาติกับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา

โดย

นางสาวณัฐนิภา บุรุษพันธ์

ภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก)

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ธีระวิทย์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ผู้ริเริ่ม บรูซแพคส์ : สหประชาชาติกับการฟื้นฟูสันติภาพและการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา
(THE UNITED NATIONS' ROLE IN THE RESTORATION OF PEACE AND THE
ESTABLISHMENT OF THE GOVERNMENT IN CAMBODIA) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.ดร.สมพงษ์ ชูมาก, 238 หน้า. ISBN 974-583-826-8

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทของสหประชาชาติในการฟื้นฟูสันติภาพ
และการดำเนินการเพื่อให้มีการจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชา โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึง
เดือนกันยายน 2536 ซึ่งสหประชาชาติสิ้นสุดภารกิจการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกัมพูชา โดยใช้
แนวความคิดเรื่องหลักการปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และหลักการ
กำหนดใจตนเองเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า การที่สหประชาชาติสามารถเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟู
สันติภาพและจัดตั้งรัฐบาลในกัมพูชาได้สำเร็จ เป็นผลมาจากความปรองดองของประเทศมหาอำนาจ
อันได้แก่ สหรัฐฯ โซเวียต จีน ฝรั่งเศส อังกฤษ รวมทั้งประเทศที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง อาทิ อาเซียน
ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสิ้นสุดของสงครามเย็น ทำให้ประเทศมหาอำนาจ
เหล่านี้ร่วมมือกันอย่างจริงจังมากขึ้น ในการแสวงหาหนทางยุติปัญหาในกัมพูชา ประกอบกับมติมหาสม
โลกสนับสนุนเจตนา รมณ์ของสหประชาชาติ ที่จะให้ชาวกัมพูชามีสิทธิในการกำหนดใจตนเองอย่าง
แท้จริง

อย่างไรก็ดี การดำเนินงานขององค์กรบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา
(United Nations Transitional Authority in Cambodia : UNTAC) ประสบกับปัญหา
และอุปสรรคหลายประการ เพราะนับเป็นประสบการณ์ครั้งแรกของสหประชาชาติที่เข้ามาควบคุม
กระทรวงหลัก 5 กระทรวง เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และสภาพแวดล้อมทางการเมือง
ที่เป็นกลางก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่ด้วยความพยายามของสหประชาชาติ และบรรดา
ประเทศมหาอำนาจทั้งหลายที่ช่วยกันแก้ไขข้อขัดแย้งและประคับประคองแผนสันติภาพที่ 18 ประเทศ
ได้ลงนามไว้ที่กรุงปารีส เมื่อปี พ.ศ. 2534 ทำให้ UNTAC สามารถจัดการเลือกตั้งและจัดตั้ง
รัฐบาลกัมพูชาได้เป็นผลสำเร็จ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต กฤษณา ปวงพรัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C431988 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: THE UNITED NATIONS/RESTORATION OF PEACE/CAMBODIA

NATTANIPA BURUSAPAT : THE UNITED NATIONS' ROLE IN THE RESTORATION OF PEACE AND THE ESTABLISHMENT OF THE GOVERNMENT IN CAMBODIA.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SOMPONG CHOOMAG Ph.D., 238 pp.

ISBN 974-583-826-8

The Thesis aims to examine the roles of the United Nations in restoring peace and establishing a government in Cambodia between 1988 and September 1993, when the UN successfully completed its peace-keeping mission. The study employs an analytical framework which focusses on three concepts, namely, the principle behind peace-keeping operations, the international environment, and the principle of self-determination.

The findings of the research show that the UN's success was due to rapprochement among great powers, i.e. the United States, the Soviet Union, China, France, and the United Kingdom, as well as other interested countries including ASEAN, Australia and Japan. In particular, the end of the Cold War led to increased cooperation among these countries in the search for a resolution of the Cambodian problem. Another important development was that international opinion favoured the UN's commitment to satisfy Cambodian aspirations for self-determination. As a result, the international community supported the UN's subsequent efforts in Cambodia.

Nevertheless, United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC) encountered problems and obstacles in fulfilling its mission in Cambodia. These problems were compounded by the fact this was first time that the UN assumed control of five key ministries of a sovereign state in order to maintain law and order and to create a neutral political atmosphere prior to the holding of general elections. In spite of these problems, UNTAC succeeded in holding these elections and establishing a government in Cambodia. This success was made possible by the efforts of the UN and other major countries in nurturing the peace process within the framework of the 1991 Paris Accords which was signed by eighteen countries.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต *Nattanipa Burusapat*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Sompong Choomag*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงจะไม่สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ หากปราศจากซึ่งความรักความเมตตา และความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่อผู้เขียน อันเป็นพลังผลักดันให้สามารถทำงานชิ้นนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียนที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และให้ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน รวมทั้งได้ให้กำลังใจ และความเอื้ออาทรต่อผู้เขียนตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ ผู้เขียนขอจดจำและระลึกถึงพระคุณของท่านมิรู้ลืม และจะนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ตลอดชีวิตของการทำงาน

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เชียน จีระวิทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำตลอดจนความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอแสดงความสำนึกในพระคุณของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ฤทธารมย์ ซึ่งได้มีส่วนช่วยให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่ต้น

ขอขอบคุณ คุณเปี่ยมศักดิ์ มีลันทจินดา ผู้อำนวยการกองอเมริกาเหนือ ที่ได้กรุณาเข้าใจและให้โอกาสแก่ผู้เขียน จนทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอบคุณอย่างสูงต่อคุณอุศณา ฬิรานนท์ คุณอภิรัตน์ โรจนไพบูลย์ คุณศรัณย์ เจริญสุวรรณ คุณภาสกร ศิริยะพันธ์ คุณอนุชา จันทรสุริยา และคุณสุริยา จินดาวงษ์ เพื่อร่วมมงานของผู้เขียนที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ด้วยน้ำใจอันดียิ่ง และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ESCAP ที่ช่วยกรุณาช่วยเหลือผู้เขียนในการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณจินตนา ฤทธิเสน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการนิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จ
สมบูรณ์ด้วยความอดทน และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือ
ตลอดจนบุคคลอีกหลายคนที่ไม่สามารถกล่าวนามได้หมดไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณชัชฎภัย และคุณวัลภา บุรุษพัฒน์ คุณพ่อ
และคุณแม่ของผู้เขียน ที่ให้ความสนับสนุนและความเชื่อมั่นในตัวผู้เขียน ทั้งยังเป็นกำลังใจจนทำให้
ผู้เขียนประสบความสำเร็จในการศึกษา

อนึ่ง ประโยชน์ใด ๆ ที่พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทั้งในด้านวิชาการ และการ
ดำเนินชีวิตแก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาอันยาวนาน

ณัฐนิภา บุรุษพัฒน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	5
ขอบเขตในการศึกษา.....	5
สมมติฐานในการศึกษา.....	5
วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
วิธีการเสนอเรื่อง.....	11
2. ความพยายามของสหประชาชาติและนานาประเทศในการแก้ไขปัญหา กัมพูชา.....	13
ความพยายามในกรอบของสหประชาชาติ.....	15
ความพยายามภายนอกกรอบของสหประชาชาติในช่วงแรก.....	23
การประชุมสมัชชาถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ.....	42
การเจรจาภายนอกกรอบของสหประชาชาติเพื่อหาข้อยุติในการ ปฏิบัติตามกรอบการแก้ไขปัญหา กัมพูชาของที่ประชุมสมัชชาถาวร ของคณะมนตรีความมั่นคงฯ.....	47
มติคณะมนตรีความมั่นคงฯ อนุมัติให้มีการจัดตั้ง UNTAC.....	54

(สารบัญต่อ)

บทที่	หน้า
3.	
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในอดีต.....	56
กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ.....	56
ลักษณะของการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ.....	68
หลักปฏิบัติในการจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพ.....	60
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในอดีต.....	65
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในเอธิโอเปีย.....	65
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในเลบานอน.....	67
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในคองโก.....	70
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในนิวกินี	
ตะวันตก.....	72
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในไซปรัส.....	76
การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในนามิเบีย.....	78
4.	
บทบาทของประเศมหาอำนาจในการสนับสนุนให้ประชาชาติเข้ามาแก้ไข	
ปัญหากัมพูชา.....	84
บทบาทของสหรัฐอเมริกา.....	84
บทบาทของโซเวียต.....	97
บทบาทของจีน.....	112
บทบาทของฝรั่งเศส.....	124
บทบาทของอังกฤษ.....	132
บทบาทของประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	136
บทบาทของอาเซียน.....	136
บทบาทของออสเตรเลีย.....	142
บทบาทของญี่ปุ่น.....	146

(สารบัญต่อ)

บทที่	หน้า
5. การดำเนินงานและปัญหาในการดำเนินงานขององค์การบริหารชั่วคราว แห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (UNTAC).....	151
การปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน.....	154
การบริหารกิจการพลเรือน.....	159
การปฏิบัติการทางทหาร.....	163
การปฏิบัติการด้านตำรวจ.....	174
การจัดการเลือกตั้ง.....	176
การส่งผู้อพยพชาวกัมพูชากลับมาตุภูมิ.....	185
การฟื้นฟูบูรณะประเทศ.....	188
ความพยายามของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ในการแก้ไขภาวะ ชะงักงันในช่วงการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของ UNTAC.....	192
การประชุมระหว่างประเทศเพื่อหารือและดำเนินการแก้ไขภาวะ ชะงักงันในกระบวนการสันติภาพกัมพูชา ที่นครนิวยอร์ก.....	193
การประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารชั่วคราว แห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (UNTAC).....	197
6. บทสรุปและวิเคราะห์.....	201
เอกสารอ้างอิง.....	210
ภาคผนวก.....	219
ประวัติผู้เขียน.....	238